

УДК 796:371

Данильченко С.І.

асист. ЗНТУ

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Під професійно-прикладної фізичної підготовкою розуміється педагогічний процес, спрямований на розвиток і вдосконалення спеціальних, професійно важливих фізичних якостей, рухових навичок і психофізіологічних функцій організму, до яких в процесі конкретної трудової діяльності пред'являються підвищені вимоги.

Фізична культура-основа соціально-культурного буття індивіда, основна модифікація його загальної і професійної культури. Як інтегрований результат виховання і професійної підготовки вона проявляється у ставленні людини до свого здоров'я, фізичним можливостям і здібностям, в способі життя і професійної діяльності і постає в єдності знань, переконань, ціннісних орієнтацій і в їх практичному втіленні.

Фізична культура виступає як інтегральна якість особистості, як умова і передумова ефективної навчально-професійної діяльності, як узагальнений показник професійної культури майбутнього фахівця і як мета саморозвитку та самовдосконалення. Вона характеризує вільне, свідоме самовизначення особистості, яка на різних етапах життєвого розвитку з безлічі цінностей обирає, освоює ті, які для неї найбільш значимі.

Професійна спрямованість фізичної культури особистості-це основа, яка об'єднує всі інші її компоненти. Критеріями, за якими можна судити про сформованість фізичної культури особистості, виступають об'єктивні і суб'єктивні показники. Спираючись на них, можна виявити істотні властивості і міру прояву фізичної культури в діяльності. До них відносяться:

1) ступінь сформованості потреби у фізичній культурі і способи її задоволення;

2) інтенсивність участі в фізкультурно-спортивної діяльності (що витрачається час, регулярність);

3) характер складності і творчий рівень цієї діяльності;

4) вираженість емоційно-вольових і моральних проявів особистості в фізкультурно-спортивної діяльності (самостійність, наполегливість, цілеспрямованість, самовладання, колективізм, патріотизм, працьовитість, відповідальність, дисциплінованість);

5) ступінь задоволеності і ставлення до виконуваної діяльності;

6) прояв самодіяльності, самоорганізації, самоосвіти, самовиховання і самовдосконалення у фізичній культурі;

7) рівень фізичної досконалості і ставлення до нього;

8) володіння засобами, методами, вміннями і навичками, необхідними для фізичного вдосконалення;

9) системність, глибина і гнучкість засвоєння науково-практичних знань з фізичної культури для творчого використання в практиці фізкультурно-спортивної діяльності;

10) широта діапазону і регулярність використання знань, умінь, навичок і досвіду фізкультурно-спортивної діяльності в організації здорового способу життя, в навчальній і професійній діяльності.

Таким чином, про сформованість фізичної культури особистості можна судити по тому, як і в якій конкретній формі проявляються особистісні ставлення до фізичної культури, її цінностей. Складна система потреб особистості, її здібностей постає тут як міра освоєння фізичної культури суспільства і міра творчого самовираження в ній.

Відповідно до критеріїв можна виділити ряд рівнів прояву фізичної культури особистості.

Предномінальний рівень складається стихійно. Причини його лежать в сфері свідомості щодо студентів та пов'язані з незадоволеністю пропонованої педагогами програмою, змістом занять і позанавчальної діяльності, її смисловим і загальнокультурних потенціалом; ускладненими міжособистісними відносинами з педагогом. У студентів відсутня потреба в пізнавальній активності, а знання проявляються на рівні знайомства з навчальним матеріалом.

Заперечується зв'язок фізичної культури із становленням особистості майбутнього фахівця і процесом його професійної підготовки. У мотиваційній сфері домінує негативна або індиферентна установка. На навчальних заняттях такі студенти пасивні, сферу позанавчальної діяльності відкидають. Рівень їх фізичних можливостей може бути різним.

Номинальний рівень характеризується індиферентним ставленням студентів

до фізичної культури і спонтанним використанням її окремих засобів і методів під впливом товаришів по навчальній групі, дозвіллі, емоційного враження від спортивного видовища, теле- або кіноінформації. Знання обмежені, безсистемні; сенс занять бачиться лише в зміцненні здоров'я, частково в фізичному розвитку.

Практичні вміння обмежені найпростішими елементами-ранкова зарядка (епізодично), окремі види загартовування, активний відпочинок; спрямованість-особиста. Іноді студенти цього рівня можуть брати участь в деяких видах фізкультурно-спортивної діяльності репродуктивного характеру на прохання педагога. Рівень здоров'я і фізичної підготовленості таких студентів має широкий діапазон. У післявузівську періоді вони не проявляють ініціативи в турботі про своє здоров'я, фізичний стан.

В основі потенційного рівня-позитивно усвідомлене ставлення студентів до фізичної культури з метою самовдосконалення і професійної діяльності. Вони мають необхідні знання, переконання, практичні вміння та навички, що дозволяють грамотно виконувати різноманітну фізкультурно-спортивну діяльність під контролем і за консультативної допомоги педагогів і досвідчених товаришів. Пізнавальна активність проявляється як у сфері спортивних видовищ, так і в освоєнні науково-популярної літератури.

Спрямованість «на себе». Велике значення надають емоційного спілкування і самовираження в процесі занять. Використовують часткове фізичне самовиховання, керуючись особистими мотивами. Проявляють активність у громадському фізкультурній діяльності лише при спонуканні ззовні (педагоги, громадськість, деканат). Після закінчення вузу виявляють фізкультурно-спортивну активність, лише потрапляючи в сприятливе середовище.

Мотиваційно-ціннісний компонент відображає активно позитивне емоційне ставлення студентів до фізичної культури, сформовану потребу в ній, систему знань, інтересів, мотивів і переконань, що організують і направляють вольові зусилля особистості, пізнавальну і практичну діяльність з оволодіння цінностями фізичної культури, націленість на здоровий спосіб життя, фізичне вдосконалення. Кругозір особистості в сфері фізичної культури визначають знання.

Теоретичні знання охоплюють історію розвитку фізичної культури, закономірності роботи організму людини в руховій діяльності та виконанні рухових дій в фізичне самовиховання і самовдосконалення.

Практичні знання характеризують відповідь на питання: «як ефективно виконувати ту чи іншу фізичну вправу, рухове дію?» Знання необхідні для самопізнання особистості в процесі фізкультурно-спортивної діяльності.

Потреби у фізичній культурі-головна спонукальна, спрямовуюча і регулююча сила поведінки особистості. Людина зазвичай вибирає той вид

діяльності, який більшою мірою дозволяє задовольнити що виникла потреба і отримати позитивні емоції.

У спонуканні студентів до занять фізичною культурою і спортом можна виділити наступні мотиви: прагнення прискорити темпи власного розвитку, зайняти гідне місце в своєму оточенні, домогтися визнання, поваги; дружній солідарності, продиктованої бажанням бути разом з друзями, спілкуватися, співпрацювати з ними; повинності, пов'язаної з необхідністю відвідувати заняття з фізичної культури, виконувати вимоги навчальної програми; суперництво, що характеризується прагненням виділитися, самоствердитися в своєму середовищі, домогтися авторитету, підняти свій престиж, бути першим, досягти якомога більшого; наслідування, пов'язаного з прагненням бути схожим на тих, хто досяг певних успіхів в фізкультурно-спортивної діяльності або має особливі якості і достоїнствами, придбаними в результаті занять; спортивний, що визначає прагнення домогтися якихось значних результатів і ін.